

НАЦИОНАЛНО ТЕЛО ЗА КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Увод

1. Овај документ се бави структуром, улогом и условима извештавања Националног тела за квалификације у Србији. Написан је уз претпоставку да је одлучено да се за те потребе формира посебно тело. Алтернатива томе, као што је описано у документу НОК(3)2, је да се направи директна законска регулатива која даје одвојене надлежности Министарству просвете и Министарству економије и регионалног развоја, захтевајући од њих да се прилагоде одређеним стандардима потребним за додељивање квалификација.

2. Као што је већ објашњено, компатибилност са Европским оквиром квалификација (ЕОК) захтева одређени минимум, који подразумева:

- а) формирање препознатљивих *нивоа*, који се могу довести у везу са ЕОК*;
- б) одговарајући систем осигурања квалитета.

3. На том минимуму, Национално тело за квалификације мора надгледати, и имати неку врсту контроле над овим аспектима. Осим ових, Национално тело за квалификације може имати и шире функције. Први део овог документа бави се моделима за Национално тело – уз три опције:

Опција 1 – мало тело које врши само три основне, минималне функције;

Опција 2 – тело које, поред основних, има и функцију валидације стандарда и организације квалификација у секторски оквир, као и по нивоима;

Опција 3 – тело које, као додатак на (2), игра директну улогу у одређивању и обезбеђивању метода оцењивања и/или акредитације институција које могу да издају сертификате.

4. Други део документа се бави импликацијама везаним за конституисање и извештавање Националног тела, што је променљиво зависно од тога која се опција одабере. Такође се бави и импликацијама на већ формирана национална тела.

ОПЦИЈЕ

Опција 1

5. У оквиру опције 1, Национално тело објављује серију дескриптора нивоа на које се постављају признате квалификације у Србији, и које ће за сваку квалификацију одређивати ком нивоу припада. Имаће овлашћење да, с' времена на време, мења дескрипторе нивоа, мада се не очекује да то често ради.

6. Уз одређивање нивоа за квалификације, Национално тело ће морати и да осигура да се свака квалификација постави у одговарајући ниво. За највећи део квалификација, то се ради коришћењем већ успостављених механизма осигурања квалитета (*нпр.* Детаљни наставни програми профила) у системима школовања, и кроз захтеве за квалитетом које издаје Министарство економије и регионалног развоја и Национална служба за запошљавање када нуди курсеве и обуке за незапослене. Међутим, могу се поставити одређени захтеви за квалификације које не траже министарства (*нпр.* квалификације које

* Ово не подразумева обавезно да Србија мора да има сваки од 8 нивоа ЕОК-а, или да сваки ниво у НОК-у Србија мора тачно да одговара нивоу у ЕОК-у. У сваком случају, наравно, нивои ЕОК-а су тренутно у фази нацрта, и могу бити промењени у консултацијама у оквиру ЕУ.

захтевају компаније, приватни пружаоци обука који немају уговор са Министарством економије, раднички универзитети итд.) и њима се мора дати шанса за евенталну акредитацију и са тим повезану инспекцију.

7. у оквиру ове опције, Национално тело не покушава да тачно одреди неку организацију у смислу препознатљивих сектора, или да тачно утврди детаљне стандарде квалификација. Уколико сектор, кроз социјално партнерство засновано на волонтерској основи, пожели да акредитује одређену квалификацију, јер задовољава потребе тог сектора, Национално тело може евентуално да промовише ту чињеницу у својим публикацијама, на пример додељивањем специјалног назива тој квалификацији.

8. Национално тело ове врсте је углавном мала, релативно техничка агенција. У највећем делу би радила кроз постојеће структуре Министарства просвете и Министарства економије. Иако нема ту моћ да мења праксу у школама и организацијама, она може – као крајњу меру – да скине квалификацију из националног оквира. Вероватније је да би се тело обратило Министарству, образлажући своју забринутост и тражећи да се случај испита и да се преузму одрешена акције. Тело може да објави извештај, уколико сматра да пракса није доследна минимуму захтева за осигурањем квалитета. Такав објављен извештај може имати за последицу стимулсање корективних активности од стране министарстава или организација.

9. Националним телом оваквог типа би требало да руководи Одбор са малим бројем чланова, сачињен од представника послодаваца и синдиката, а можда и представника из Универзитетског сектора.

Опција 2

10. Веће Национално тело би имало одговорност за успостављање секторске структуре за стручне квалификације, као и за нивое, и морали би да воде рачуна о томе да су стандарди знања, вештина и компетенција за оне који стичу квалификације одговарајући за тај сектор.

11. Ово би се могло урадити на једноставан начин, поделом стручног дела на секторе (уколико се прати међународна пракса онда би требало поставити минимум 20 секторских групација), и формирати дискусије послодаваца и синдиката који ће давати одобрење за квалификације које се достављају Националном телу на акредитацију.

12. Иако би овако постављен систем представљао осигурање да су додељене квалификације, као део Националног оквира квалификација, препознате од стране привреде, он не би био потпуно ефикасан. Разлог за то је што се формирање квалификације одвија пре саме валидације – јасно је да кад се формира квалификација која се после не призна, уложило се много труда, а без резултата. Зато је боља варијанта да Национално тело и секторски дијалози унапред укажу на процедуре којих се треба придржавати при развијању наставних програма и шема оцењивања. По овом моделу, секторски дијалози у суштини постају сталне структуре. Методе за успостављање стандарда које користе у секторским дијалозима могу се разликовати – нпр. они из формалних вежби могу да изведу стандарде занимања, или ти стандарди могу проистећи кроз дискусију, консултације или поређења са међународном праксом. Може се очекивати да се стандарди више проучавају неким, у односу на друге секторе.

13. У оквиру овог модела, Национално тело има улогу у којој одлучује о секторској структури НОК-а и спаја одговарајуће дискусије, или чак и комисије послодаваца и синдиката. Тело би имало овлашћење да допуни или измени секторску структуру с' времена на време.

14. Оваква врста Националног тела неће сама развијати наставне програме. То ће радити школе и системи обука одраслих, у складу са сопственим правилима (нпр. школе ће у програме укључивати и један део за опште образовање, који неће бити укључен у део за обуку одраслих). Тело неће директно развијати инструменте оцењивања и испита,

већ ће то опет радити школе и системи обука одраслих, али секторске дискусије могу произвести захтеве за одређеном врстом оцењивања коју они сматрају одговарајућом (нпр. испити, оцењивање радне праксе *итд.*)

15. Као и у опцији 1, осигурање квалитета ће бити у надлежности институција које се баве тиме (министарстава просвете и рада), мада ће Национално тело морати да уреди одговорности тих институција, како не би дошло до неиспуњавања прописа услед преклапања надлежности.

16. Национално тело у оквиру опције 2 ће у сваком случају бити веће него у опцији 1. Иако структура може бити приближно иста, секретаријат ће морати да има потребан капацитет за организовање секторских дискусија. Очекује се да ће секторска дискусија бити организована постепено, где ће се сваке године укључивати додатни број сектора све док систем не буде у потпуности оперативан. У случајевима где још увек није формирана секторска дискусија, биће потребно организовање уводних дискусија.

Опција 3

17. У оквиру ове опције, Национално тело ће преузети пуну одговорност за осигурање квалитета квалификација, чиме се обезбеђује да се сертификати издају оним појединцима који испуњавају захтеве сертификата.

18. Као и у опцији 2, тело утврђује и вреднује стандарде, пратећи савете са секторских дискусија. Осим тога, тело ће директно акредитовати школе и организације које нуде обуке. На тај начин, тело ће постављати захтеве (на пример, обучено особље, одговарајућа опрема, начини само-оцењивања), и с' времена на време, вршиће проверу испуњености ових захтева.

19. Национално тело може такође да предложи форму испита или других облика оцењивања која би требало да се користи. Оно може чак да направи тестове за испите, као и да формира банку стандардизованих практичних тестова. Мање централизован систем би евентуално само дао смернице за оцењивање које обављају школе и организације, и правио инспекцију заснована на узорку ('моделација' или 'верификација') праксе коју спроводе школе или организације.

20. у оквиру овог система за додељене сертификате би у пракси гарантовало Национално тело, те оно мора да има базу података свих сертификата (како би се могли заменити изгубљени сертификати) и мора развити процедуру везану за жалбе које износе ученици/полазници који сматрају да им је нешто ускраћено.

21. Тело у овој опцији захтева значајан број особља, јер делује не само као секретаријат који управља дискусијама, већ и као администрација за систем сертификата, инспекција организација и школа које желе да добију акредитацију, као и за верификацију процедура које користе школе и пружаоци обука за оцењивање ученика/полазника.

Формирање, извештавање и релације са другим телима

22. Предвиђено је да било која од ових опција буде утврђена одређеним законом, као да њом управља формирани Одбор. Поставља се питање везано за то ко би требало да формира Одбор и одакле ће долазити средства потребна за функционисање Националног тела.

23. Било би најједноставније уколико би једно министарство постављало чланове Одбора. Закон којим се успоставља Национално тело би требало да јасно назначи број чланова Одбора који ће бити представници послодаваца, синдиката, стручњака из области образовања итд, као и да одреди да ли би Министар требало да консултује одређене организације пре именовања чланова. На пример, тражи се да Министар просвете мора да консултује Министра економије и регионалног развоја пре именовања

(или обрнуто). Могућа је варијанта да оба министра именују одређене чланове, а само један од њих може да именује председавајућег.

24. Количина посла Националног тела ће варирати сваке године, па би Закон требало на одреди да средства за тело долазе из Министарства, пре него директно из Парламента. Могуће и преносити средства из два министарства (да би видео нпр, његов рад који повезан са школама, насупрот раду са одраслима), али то није уобичајена пракса.

25. Било би од помоћи, у оквиру опција 2 или 3, када би било могуће да национално тело с' времена на време добија специфичне задатке од Министра, осим и изван регуларних активности. На пример, Министар може да тражи од тела да представља Србију на међународним састанцима, или да спроводи специјалне вежбе везане за квалификације. Мало Национално тело – опција 1 – нема довољан капацитет да спроводи све ове функције, мада може да врши надзор уговора за такве радове.

Релације са другим телима

26. Мало Национално тело (опција 1) нема функције које се преклапају са другим телима. У оквиру ове опције Национално тело се ослања на постојећу машинерију Министарства просвете и Министарства економије и регионалног развоја за развијање наставних програма, оцењивања и проналажење пружаоца обука (иако, као што смо видели, има овлашћење да тражи и друге пружаоце обуке, који нису акредитовани од стране министарстава).

27. Национално тело описано у опцији 2 нема функције које се преклапају са већ формираним телима у Србији. Међутим, стандарди и одређене процедуре развијене у овом телу, морале би бити усвојене од стране оних који већ развијају стручне наставне програме у Заводу за унапређивање васпитања и образовања. Када се ради о школским огледним наставним програмима, већ је спроведен процес успостављања стандарда које признаје привреда. У дужем временском периоду, ово ће постати надлежност Националног тела – опција 2, када су већ устаљене сталне дискусије са привредом.

28. У оквиру опције 3, Национално тело ће преузети бројне функције које тренутно обавља Завод за унапређивање васпитања и образовања, од којих је најважнија улога руковођење оцењивањем. Ту ће се преклапати са Заводом, који ће надгледати оцењивање и сертификацију за опште образовање.

29. Не би било мудро лоцирати Национално тело у оквиру Завода, јер би онда постојао конфликт интереса у смислу развоја наставних програма са једне стране, и одобравања стандарда за њих са друге стране. Ово можда и није несавладива препрека, али у најмању руку Национално тело би требало да има бар неке одвојене функције управљања. Једна варијанта је да се Национално тело формира (посебно у оквиру опције 1) као под-комитет Националног просветног савета, иако је тешко утврдити вредности Савета, када он још увек није основан. У сваком случају, потребан је јак нагласак, ако не и једини, на део стручног образовања у Националном телу.

30. У оквиру опције 3, Национално тело врши функцију акредитовања организација чије услуге користи Национална служба за запошљавање за спровођење обука за незапослене.* Ово може Националну службу ослободити потребе за спровођењем детаљних евалуација и оцењивања пружаоца обука, иако и даље морају утврђивати да ли добијају вредност за уложен новац и да ли су њихова средства правилно уложена, пошто ово неће бити једна од функција Националног тела.

* бар оних организација које нуде сертификате за своје курсеве; увек постоји могућност да Национална служба купује оне курсеве, за које се не добијају признати сертификати.